

Paleografie

DIGITAL HUMANITIES PENTRU SURSELE FILOSOFICE MEDIEVALE

6. Minuscula gotică universitară din secolul XIII

conf. dr. Mihai MAGA

Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca
Masteratul de Filosofie Antică și Medievală

semestrul II, 2023–2024
HME2415/06

<https://www.dhcluj.ro/dhm/>

1 Caracteristici

2 Corecturi și adnotări

3 Exemplu

 Temă pentru acasă6

- Dezvoltarea universităților ⇒ dezvoltarea scrisului
- Mai multe tipuri de text ⇒ mai multe tipuri de scriitură (*textualis*, *glossularis*...)
- Structurarea textului ⇒ noi forme grafice
- Creșterea cantității de manuscrise ⇒ optimizarea scriiturii (mai rapid, mai clar, mai compact)
- Specializarea scrisului ⇒ abrevieri specifice

Textul manuscris poate fi compus în mai multe faze:

- 1 **textul inițial** (mâna principală)
- 2 una sau mai multe mâini de **intervenții**

După **tipul** intervențiilor, acestea pot fi:

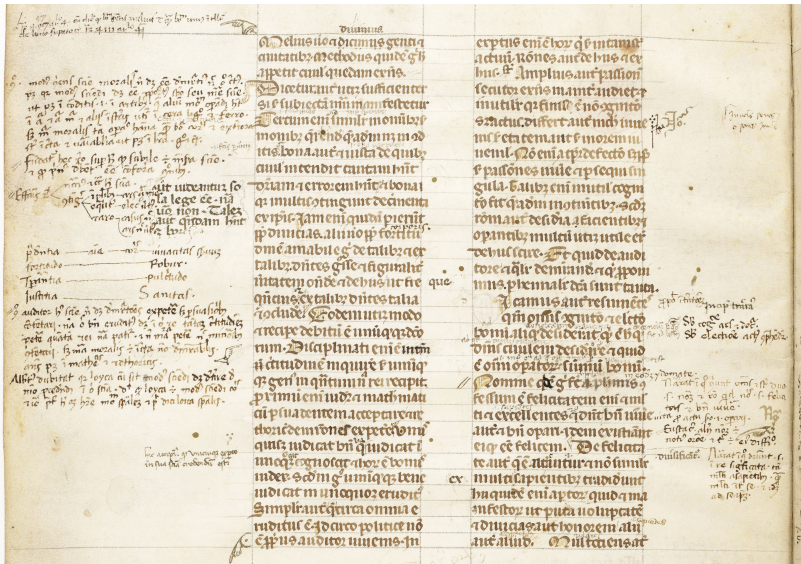
- **corecturi**: suprimări, modificări sau adăugiri menite să restaureze textul sursă sau să refacă sensul
- **adnotări**: adăugiri care explică, comentează, completează textul sau indică conexiuni textuale (ex. glosele)

După **locul** intervențiilor, acestea pot fi:

- **în rând**: intervenții minore, ex. litere modificate sau șterse (*exp.* / *del.* / *eras.*)
- **în rasura**: textul inițial este șters, intervenția e scrisă în ștersătură
- **supra lineam**: deasupra liniei de scris, uneori cu semne de corectură; caz special: glosele interlineare
- **în margine**: adăugirea sau corectura este scrisă în marginea liberă a paginii, uneori cu semne de trimitere; caz special: glosele marginale
- **în alte părți ale manuscrisului**: uneori adăugirile mari sunt scrise sau continuă pe marginile altor pagini (sau chiar pe operculi), cu semne de trimitere
- **pe foi suplimentare**: uneori adăugirile mari sunt scrise pe suporturi suplimentare și legate împreună cu textul în codex

Deseori adnotările sunt și ele copiate în copiile ulterioare ale ms.; uneori sunt integrate în text

Paris, Bibliothèque nationale de France, Latin 6306 (sec. XIII), f. 1v, ARISTOTELES, *Liber ethicorum*

Questio est de uitate ⁊ pmo qrit quid ⁊ uitas. vi.
 Rān q uim sit omīo id qd ens. aug' in libro
 soliloq'orū dicit q uim ē id quod ē. ⁊ id quod est n'
 est nisi ens g' uim significat omīo id quod ens. ⁊ e
 spondens dicebat quod sūt id ēd sup'ita s' rōne
 differt. / Cont. rō auxiliat rei est id quod sig'
 p suā diffm. ⁊ id quod est assigna' ab aug' ut
 diffmō ueri quibz dā alius diffmōbz reprobatis
 cum g' scdū id quod est aīcet uim ⁊ ens uidet'
 quod sint idē rōne. / P' quēuq; differunt

Paris, Bibliothèque nationale de France, Latin 15810 (sec. XIII), f. 2r, THOMAS DE AQUINO, *Quaestiones de veritate*